

Dette vil sikre respekten omkring den fælles afgangsprøve efter 9. klasse, og man vil have opnået den tiltrængte forenkling ved kun at skulle arbejde med 2 prøveniveauer på folkeskolens afsluttende trin.

Indstillingen til den udvidede afgangsprøve efter 10. klasse må forudsætte, at eleven har fulgt det udvidede kursus i faget i 10. klasse, men herudover stilles der ikke formelle krav om deltagelse i forudgående undervisning. Elever, der har fulgt grundkursus i faget på 8. og 9. klassetrin, vil således have adgang til at skifte over til det udvidede kursus i 10. klasse med henblik på aflæggelse af en udvidet prøve i faget. Det forudsættes i øvrigt, at grundkurset i alle 3 år er indholdsmæssigt dækket af det udvidede kursus, således at eleverne når som helst uden vanskelighed kan skifte fra det udvidede kursus til grundkursus.

Lovforslagets § 12 er udformet i overensstemmelse hermed.

For så vidt angår faget dansk gør der sig det særlige forhold gældende, at man ikke uden at bryde med den hidtidige faglige tradition vil kunne tilrettelægge et grundkursus og et udvidet kursus, som indholdsmæssigt adskiller sig klart fra hinanden. Ikke desto mindre finder man, at eleverne efter 10. klasse bør have adgang til at aflægge en udvidet prøve, hvor der stilles øgede krav med hensyn til elevernes forståelse af stoffet og med hensyn til deres evne til at udtrykke sig.

c. Undervisningspligtens opfyldelse i 8. og 9. skoleår.

Baggrunden for overvejelserne omkring disse spørgsmål er de tilpasningsproblemer, som den forlængede undervisningspligt har afdækket, og som hænger sammen med, at et stort antal elever tilsyneladende føler, at skolen ikke kommer dem ved i tilstrækkelig grad.

Der findes ingen landsomfattende undersøgelser, som nærmere belyser årsagsforholdene bag den manglende trivsel hos mange af de ældste elever i skolen, men antallet af dispensationer fra undervisningspligten viser, at problemet er af betydeligt omfang. Af den første årgang elever med 9 års undervisningspligt har ifølge indberetningerne til undervisningsministeriet i alt 1.581 elever eller ca. 2,2 pct. af årgangen opnået dispensation fra undervisningspligten, heraf 379 i løbet af 8. skoleår og 1202 i løbet af 9. skoleår. Dispensationerne fordeler sig med 835 tilladelser til erhvervsmæssig uddannelse og 746 fritagelser. (Til sammenligning kan det oplyses, at af den sidste årgang elever med kun 7 års undervisningspligt forlod ca. 2000 skolen efter 7. klassetrin

og ca. 3400 efter 8. klassetrin, svarende til i alt ca. 7,7 pct. af årgangen).

Fra flere sider er der givet udtryk for den opfattelse, at skolens undervisning er for teoretisk og abstrakt eller for „bogligt“ orienteret til, at disse elever kan blive engageret i den og få et rimeligt udbytte af den. Andre vil mene, at det er det hjemlige miljø og de daglige omgivelser i øvrigt, der ikke byder de unge tilfredsstillende udfoldelsesmuligheder, og at eleverne — uanset skolens bestræbelser for at komme dem i møde — vil indtage en afvisende og negativ holdning, måske fordi de i første række er interesserede i at gøre sig økonomisk uafhængige af forældre og kammerater.

Under alle omstændigheder må det nok erkendes, at folkeskolen ikke i øjeblikket vil være i stand til at løse opgaven alene. Den fornyelse af selve undervisningen, som i sin tid var forudsat, vil først kunne gennemføres, efterhånden som de nye læseplaner træder i kraft i overensstemmelse med lovforslagets kapitel 8.

Med virkning allerede fra det kommende skoleårs begyndelse foreslås derfor følgende lempelser af undervisningspligten for så vidt angår 8. og 9. skoleår:

1) Dispensationsadgangen udvides, således at der også kan gives tilladelse til at opfylde undervisningspligten ved erhvervsmæssig beskæftigelse (jfr. lovforslagets § 33, stk. 4).

2) Undervisningspligten kan uden særlig tilladelse opfyldes ved deltagelse i efterskolernes og ungdomskostskolernes erhvervsmæssige grunduddannelseskurser (jfr. lovforslagets § 33, stk. 2).

3) Undervisningspligten kan endvidere uden særlig tilladelse opfyldes ved deltagelse i heltidsundervisning i den kommunale ungdomsskole (jfr. lovforslagets § 33, stk. 3).

Den sidstnævnte bestemmelse tjener til at legalisere de initiativer, der er taget i flere kommuner i retning af at skabe et alternativt tilbud om heltidsundervisning inden for ungdomsskolens rammer. Man har her forsøgt at tilrettelægge en undervisning, som tager sit udgangspunkt i elevernes egne muligheder og interesser, og som ikke er bundet til folkeskolens fagkreds og faste timeopdeling.

3. Lovforslagets økonomiske konsekvenser.

Det af socialdemokratiet fremsatte lovforslag indeholdt i § 15, stk. 2, en bemyndigelse for undervisningsministeren til at fastsætte rammer for kommunernes forbrug af lærerskematimer i forhold til antallet af elever på de enkelte klassetrin. I sammenhæng hermed åbnede lovforslagets § 14, stk. 1, mulighed for at afpasse elevernes ugentlige timetal